

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

На пошану професора, ректора Руслана
Постоловського

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного
університету

Випуск 21

Рівне – 2011

УДК 94+94 (477)
ББК 63.3(0)
А-437

Рецензенти:

Віднянський Степан – доктор історичних наук, професор, завідувач відділу всесвітньої історії і міжнародних відносин Інституту історії України НАН України
Макар Юрій – професор, доктор історичних наук, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне)

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне)

Члени редколегії:

Жилок Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Острог)

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський)

Стокосос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці)

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ)

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (м. Рівне)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 21. – Рівне: О.Зень, 2011. – 781с.

ISBN 978-617-601-015-9

УДК 94+94(477)
ББК 63.3(0)

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук (постанова від 17 квітня 2010 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 11 від 24 червня 2011 р.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 978-617-601-015-9

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011

ЗАСАДИ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Розглянуто основні положення транспортної політики України щодо міжнародних автомобільних перевезень. Проаналізовано окремі нормативні акти та Концепції формування національної транспортної політики. Узагальнено підходи вітчизняних дослідників до висвітлення політики України у даній сфері та міститься виклад авторського тлумачення цієї проблеми.

Ключові слова: транспортна політика, автотранспортна політика, міжнародні автомобільні перевезення.

Рассмотрены основные положения транспортной политики Украины относительно международных автомобильных перевозок. Проанализированы отдельные нормативные акты и Концепции формирования национальной транспортной политики. Обобщены подходы отечественных исследователей к освещению политики Украины в данной сфере и содержится изложение авторского толкования этой проблемы.

Ключевые слова: транспортная политика, автотранспортная политика, международные автомобильные перевозки.

The main statements of the Ukrainian transport policy as for the international road haulage was considered. Some of the justices and Conceptual forming the national transport policy was analyzed. The native founders ways to clear the national policy in this sphere was summered

Keywords: transport policy, motor transport policy, international road haulage.

Актуальність проблеми. Міжнародні вантажні та пасажирські автомобільні перевезення є найбільш прогресивною рушійною силою інтеграційного процесу, тому що орієнтовані на обслуговування міжнародної торгівлі та туризму. На даний час серед всіх видів транспорту переважає саме автомобільний. Інтеграція автомобільного транспорту України в європейську транспортну систему має на меті створення передумов вступу до ЄС та забезпечення зовнішньої торгівлі якісними транспортними послугами. За даними Державної митної служби України обсяги експортних, імпортних і транзитних вантажопотоків як

українських, так й іноземних перевізників територією України, порівняно з 2001 роком, виросли майже в 2 рази. В імпорتنих перевезеннях основна частина припадає на такі держави як Німеччина – 34,9%, Росія – 11,5%, Італія – 10,0%, Польща – 5,5% [6,11].

Саме тому необхідними є досконале та всебічне вивчення автотранспортної політики України в контексті міжнародних перевезень.

У науковій вітчизняній літературі велика увага приділяється питанням розвитку транспортної системи України, транспортній зовнішньоекономічній діяльності, інтеграції транспорту України в європейську транспортну систему. Серед авторів, які здійснюють дослідження у даній галузі, –Новикова А.М., Прейгер Д.К., Пашенко Ю.Є., Малярчук І.А., Блудова Т.В., Ткаченко, А., Мироненко В.П., Легенький Г.М., Пунь В. та інші.

Мета статті – узагальнити підходи вітчизняних дослідників до висвітлення політики України у сфері автомобільних перевезень і дати авторське тлумачення цієї проблеми.

Провідну роль в організації та проведенні автотранспортної політики України відіграє система організації міжнародних перевезень. Її необхідність пояснюється потребою дотримання міжнародного законодавства, зокрема конвенцій, багатосторонніх та двосторонніх угод щодо умов виконання перевезень у міжнародному сполученні. В. Пунь вважає, що в Україні фактично сформовано систему організації міжнародних перевезень, яку поділяє на такі складові, як система реєстрації колісних транспортних засобів (КТЗ), допуск (ліцензування) до міжнародних перевезень, сертифікація КТЗ, дозвільна, митні процедури, система перевезень звичайних і специфічних категорій вантажів, страхування відповідальності перевізника, умови праці та відпочинку екіпажів транспортних засобів та система візової підтримки роботи водіїв. Кожна з цільових систем складається з умов, вимог, обмежень та процедур, визначених конкретними нормативними актами. Хоча, як зазначає В. Пунь, наведений перелік цільових систем має умовний характер, бо кожна з них певним чином пов'язана з іншими системами [9,3].

Автотранспортна політика України в контексті міжнародних перевезень передбачає розв'язання цілого ряду проблем, зокрема, прискорення темпів інтеграції автомобільного транспорту – в

європейську транспортну систему. Український вчений – практик Ткаченко А. переконаний, що основними причинами, що стримують розвиток міжнародних перевезень пасажирів і вантажів в Україні є непорядкованість системи контролю на кордоні та справляння зборів, висока вартість послуг, що їх надають митні брокери, контрольні служби і транспортні термінали, численні бюрократичні перепони при оформленні транзитних перевезень, низька швидкість доставки вантажів, несприятлива кримінальна обстановка, відсутність комплексного, в тому числі інформаційного, обслуговування на шляху міжнародних перевезень [10,467]. На розв'язання цих проблем спрямована загальнодержавна Комплексна програма утвердження України як транзитної держави у 2002-2010 рр. Прийняття програми зумовлено необхідністю проведення єдиної державної політики в галузі транспорту, координацією діяльності міністерств, інших органів центральної виконавчої влади, значними обсягами наукових досліджень. При вдосконаленні системи міжнародних перевезень повинні враховуватися вимоги до рівня якості надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів та досвід європейських держав в організації їх виконання .

З цією метою Концепція розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року передбачає необхідність підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності автомобільного транспорту, проведення комплексного оновлення та модернізацію транспорту та інфраструктури, вдосконалення інвестиційної та тарифної політики, підвищення рівня безпеки та екологічності транспорту, реформування системи управління й економічних відносин на засадах принципів нової європейської політики, забезпечення інтересів України через участь держави у роботі міжнародних організацій і ініціатив із транспортних питань [1]. Для проведення зазначених заходів потрібно застосовувати системні методи, такі як: нормативно-правове забезпечення діяльності автотранспорту; поєднання бюджетних та позабюджетних джерел інвестування; завершення структурних реформ на транспорті. Заходи повинні проводитись у рамках виконання Комплексної програми утвердження України як транзитної держави. Зокрема, Міністерство транспорту та зв'язку України ініціювало прийняття низки законодавчих актів, що регулюють автомобільні

перевезення в міжнародному сполученні. Це дало змогу значно підвищити конкурентоспроможність українських перевізників. Так, з 1 січня 2006 року прийнято до виконання угоду, що затвердила норми параметрів з безпеки, шуму та викидів небезпечних речовин для автомобілів категорії «Євро - 4».

Одним з основних напрямків державної політики щодо оновлення рухомого складу автомобільного транспорту є встановлення вимог до транспортних засобів за різними параметрами, а також зниження енергоспоживання, собівартості і вартості транспортних послуг. Із зростанням обсягів міжнародних перевезень загострилася проблема оновлення рухомого складу. Старіння основних фондів (рівень зносу складає 50-65%) спричиняє невідповідність технічного та технологічного рівня вітчизняного транспорту європейським вимогам та відставання у рівні транспортних технологій [3].

Основними критеріями оновлення рухомого складу парку автомобілів є їх відповідність вимогам Правил Європейської Економічної Комісії ООН щодо безпеки та екології. Новікова А.М., Мироненко В.П. та інші вчені вважають, що метою державної політики оновлення рухомого складу є задоволення зростаючих потреб народного господарства і населення в перевезеннях за рахунок поставок рухомого складу нового покоління та його модернізації на основі технічних рішень, що відрізняються високою економічністю, кращими споживчими і експлуатаційними якостями [7,5].

Важливим напрямком автотранспортної політики України є підвищення рівня безпеки та екологічності транспорту, тому що саме автомобільний транспорт є найбільшим забруднювачем атмосферного повітря (його частка становить 33,0% загального обсягу викидів, що перевищує аналогічний показник розвинених країн світу більш ніж в 1,7 рази). В Україні ситуація із забрудненням довкілля погіршується як внаслідок збільшення кількості автотранспортних засобів та ввезення екологічно небезпечних автомобілів застарілої конструкції, що використовувалися в інших країнах, так і через недостатність заходів державного екологічного регулювання, спрямованих на підвищення показників щодо екологічної безпеки автомобілів. Так, лише 15 тисяч вантажних автомобілів відповідають параметрам «Євро-3», «Євро-4» та «Євро-5» і можуть здійснювати міжнародні

перевезення. Українські перевізники не можуть на рівних конкурувати з європейськими тому що, в країнах ЄС нижча вартість рухомого складу, дешевші кредитні ресурси і нижча банківська ставка на придбання машини (4-5% річних) [5]. Проблема оновлення парку автомобілів в Україні вирішується досить повільно. Крім того, це питання тісно пов'язане з впровадженням більш якісного палива, що є необхідним для використання автомобілів в міжнародному сполученні.

Питання безпеки дорожнього руху одне з найголовніших для вантажовідправника та пасажирів. Постраждали в ДТП є найбільш серйозною проблемою в забезпеченні стійкості транспортних систем. Існуюча статистика (в Європі в ДТП гине 50 тис. людей щороку, а фінансові збитки перевищують 45 млрд. євро.) є далекою від прийнятної. Саме тому ЄС приділяє значну увагу питанню вдосконалення організації та безпеки дорожнього руху. В Україні показники безпеки транспортного процесу не відповідають світовому рівню. Так, кількість загиблих в ДТП з розрахунку на 1000 автомобілів в 3-5 рази перевищує аналогічний показник в розвинених країнах [2].

Згідно Концепції Державної цільової програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху на 2009 - 2012 роки передбачається підвищення рівня безпеки руху та забезпечення стійкого розвитку транспортної системи. Підвищення рівня безпеки руху має на меті зменшення вдвічі рівня аварійності на дорогах, що вимагає: удосконалення законодавства у сфері безпеки дорожнього руху, упорядкування системи підготовки учасників дорожнього руху; підвищення ефективності профілактичної роботи, спрямованої на запобігання дорожньо-транспортному травматизму; поліпшення експлуатаційних показників автомобільних доріг; підвищення рівня безпеки пасажирських та вантажних перевезень; приведення системи здійснення контролю за технічним станом транспортних засобів та їх конструкцією у відповідність з вимогами міжнародних договорів України та європейськими нормами і стандартами у сфері безпеки дорожнього руху [2]. Стосовно факторів, що визначають проблемний характер розвитку міжнародних автомобільних перевезень в Україні, думки вчених розходяться.

Прейгер Д.К., Новікова А.М., Малярчук І.А. визначають причини, що призводять до зменшення транзитного потенціалу

України та погіршують становище міжнародних автомобільних перевізників, як причини техніко-економічного, політичного та правового характеру [8].

До техніко-економічних причини вони відносять: низьку якість транспортної мережі, передусім за все – автомобільних доріг та обмежену швидкість транзитних перевезень, технічну недосконалість більшості елементів рухомого складу; нерозвиненість інфраструктури державного кордону та високу вартість послуг, що надаються контрольними службами при його перетині; складну та тривалу процедуру проходження державного кордону, через що простої на кордоні нерідко дорівнюють загальному часу транспортування вантажу; відсутність комплексного, у тому числі інформаційного, обслуговування перевізників та електронного документообігу; численні перепони при оформленні міжнародних транзитних перевезень; недостатню ефективність заходів щодо збереження вантажів, криміногенну обстановку на дорогах та інші.

До політичних та правових причин належать: певна невизначеність і недостатня послідовність політики України щодо участі в міжнародних та регіональних економічних формуваннях; недостатня активність у приєднанні і виконанні міжнародних конвенцій та інших нормативно-правових актів щодо транзитних перевезень; недосконалість і низька ефективність існуючих заходів з державної підтримки вітчизняних перевізників [8].

Схожої позиції дотримується український дослідник В. Пунь, який зазначає, що в Україні для покращення роботи з організації міжнародних автомобільних перевезень потрібно вирішити комплекс організаційних, економічних, правових та техніко-технологічних питань.

Щоб подолати організаційні проблеми, необхідно надавати українським перевізникам потрібну кількість дозвільних документів та спростити процедури отримання шенгенських віз на довгостроковий термін.

Економічні проблеми включають створення для всіх категорій і форм власності національних міжнародних перевізників рівних умов щодо оподаткування доходів; розробку раціональних економічних транзитних маршрутів із міжнародних перевезень; вибір перевізником економічно обґрунтованої системи з гарантування доставки вантажів до митниці призначення; державне

сприяння ввезення із-за кордону КТЗ, які відповідають рівню екологічної безпеки Євро-3 та Євро-4.

Правові проблеми вимагають узгодження ліцензійних умов щодо надання послуг із перевезень вантажів автомобільним транспортом та положень законів України стосовно автомобільного транспорту; розробки механізмів реалізації провадження посередницької діяльності митного перевізника; швидшу адаптацію транспортного законодавства України до законодавства ЄС [9,2].

На переконання М.Макаренка та М.Цветкова «при підготовці пропозицій з реформування транспорту не пророблялись основні принципи та механізми економічного, нормативно-правового та ресурсного забезпечення розвитку і функціонування виробничо-господарських систем..., а в ряді випадків просто копіювались схеми реформування й управління транспортом в інших країнах, досвід яких не відповідає умовам економічного розвитку країни – [4, 25]. На думку цих дослідників, на сучасному етапі виникла нова сукупність проблем, які стосуються насамперед економіки та управління транспортом, зокрема автомобільним.

Найбільшою проблемою для українських міжнародних автомобільних перевізників, вказує Пунь В., є абсолютно різні організаційні умови роботи, порівняно з перевізниками з країн Європейського Союзу (ЄС) – [9,2]. Так, західноєвропейським перевізникам для перевезень, які здійснюються між країнами - членами ЄС, не потрібні дозвільні документи, застосовуються спрощені митні процедури, автомобілі не простоюють на прикордонних переходах та митницях, водіям не потрібна візова підтримка. Між країнами ЄС склалися сталі вантажопотоки та пасажиропотоки, які обслуговуються автомобільним транспортом за стабільними цінами.

За роки незалежності України ринок міжнародних автомобільних перевезень значно розширився. Цьому сприяло те, що за останні роки Україна приєдналася практично до всіх необхідних для виконання міжнародних вантажних та пасажирських автомобільних перевезень конвенцій та угод, створила національну законодавчу базу в сфері міжнародних автомобільних перевезень. Але на європейському ринку міжнародних автомобільних перевезень панує дуже жорстка конкуренція, тому, щоб зберегти свої позиції, українським

перевізникам потрібна підтримка як державних органів, так і громадських організацій. Для подолання незадовільного стану в галузі міжнародних автомобільних перевезень необхідно, щоб державна автотранспортна політика орієнтувалася на забезпечення автотранспортного сектору інвестиційними ресурсами та проводити послідовне політику в даній галузі.

Джерела та література

1. Концепція розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року. – Режим доступу:
2. http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=32874&cat_id=3185475
3. Концепція Державної цільової програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху на 2009 - 2012 роки, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2008 р. № 1384-р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1384-2008-%F0>
4. Концепція формування сталої національної транспортної політики розвитку всіх видів транспорту та засад (стратегії) транспортної політики. Проект. Режим доступу: <http://www.insat.org.ua/files/other/news/020806/concept.doc>
5. Макаренко М. Цветов М. Транспортний сектор економіки України: тенденції та проблеми розвитку // Економіст. – 2007. – №6. – С.24-27.
6. Міжнародні автомобільні перевезення: наш тернистий шлях у Європу // Україна і час – Режим доступу до журналу : <http://ukrtime.com/node/717>
7. На шляху до прогресу // Перевізник . – 2007. – № 5. – С. 11-13.
8. Новікова А.М., Мироненко В.П. Європейська транспортна політика до 2010 року // Автошляховик України. – 2005. – №4. – С.5-9.
9. Прейгер Д.К., Новікова А.М., Малярчук І.А., Гринкевич Т.І. Транзитний потенціал України: реалізація та розвиток у контексті розширення ЄС. //Стратегічна панорама . – 2003. – №2.
10. Пунь В. Система організації міжнародних вантажних автомобільних перевезень в Україні – сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку транспорту // Автошляховик України. – 2007. – №2. – С.2-4.
11. Ткаченко А. Формування узгодженої державної політики в галузі транспорту країн СНД // Вісник Української Академії державного управління. – 2003. №1. – С. 464-470.

ЗМІСТ

Савчук П.О. ПОСТОЛОВСЬКИЙ РУСЛАН МИХАЙЛОВИЧ – ЛЮДИНА, ОРГАНІЗАТОР, НАУКОВЕЦЬ.....	3
---	---

ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Жук О. М. СОЦІАЛЬНІ ТА ЕТНІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОСЕЛЕНЬ КРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ В 1569-1648 РР.	13
--	----

Карімова К. В. ВПЛИВ ЕТНІЧНИХ ГРУП НА КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я В КІНЦІ ХVІІІ – СЕРЕДИНІ ХІХ СТ.	28
--	----

Іванова В.О. ГЕНЕРАЛ М.І. ДРАГОМИРОВ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-ТУРЕЦЬКОЇ ВІЙНИ 1877 – 1878 РР.....	34
--	----

Проскурняк В.П. ОСИП МАКОВЕЙ ТА ІДЕЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ КІН. ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.	51
---	----

Пальчевський Р.С. СОКІЛЬСЬКИЙ РУХ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У ПЕРІОД МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ	63
---	----

Журавльова С.П. УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ НА ПОЧАТКУ 20-Х РР. ХХ СТ.....	71
---	----

Дерман І. П. РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я В 20-ТІ – НА ПОЧАТКУ 40-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ	82
---	----

Давидюк Р.П. ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АНАНІЯ ВОЛИНЦЯ В УМОВАХ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ.....	91
---	----

Гуменюк О. В. ОРГАНІЗАЦІЯ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (1939-1941 РР.).....	102
Півоварчук В.М. ДЕЯКІ АСПЕКТИ УКРАЇНО-ПОЛЬСЬКИХ ВЗАЄМИН 1939-1941 РР.....	108
Капіган Л.І. МОВНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ ШКОЛИ В ЗАКАРПАТТІ ПОВОЄННОГО ПЕРІОДУ	115
Киридон П.В. ДІЯЛЬНІСТЬ НОМЕНКЛАТУРИ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ В 1945-1953 РОКАХ	128
Дубей В.І. ЗАСАДИ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ...	141
Киридон А.М. УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ У ФОРМАТІ КРОС – ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	149
Петрук Л.П. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ	167
Чорна Л.О. РІДНА ПРИРОДА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ УКРАЇНЦІВ.....	176
Безкоровайна О.В. ФІЛОСОФСЬКІ ТА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ФЕНОМЕНА ОСОБИСТІСНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ.....	185
Карпухіна Т.О. ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ У НОВІТНІЙ ПЕРІОД	207

Веремейчик Л. Ф.
ДУХОВНЕ СЛУЖІННЯ ТА КАПЕЛАНСТВО В ЗБРОЙНИХ
СИЛАХ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 232

Сойчук Р.
СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНА УКРАЇНСЬКОГО МЕНТАЛІТЕТУ 243

ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

Прищепя Б.А.
ІСТОРІЯ АРХЕОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПЕРЕСОПНИЦІ..... 255

Семешук В. М.
СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ТА ПРИРОДНИЧІ
ПЕРЕДУМОВИ ПОЧАТКУ МЕЛІОРАТИВНИХ
РОБІТ НА ВОЛИНІ В КІНЦІ ХІХ СТОЛІТТЯ..... 266

Прищепя О.П.
УЧАСТЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ФОРМУВАННІ
МІСЬКОГО ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ
У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.
(НА ПРИКЛАДІ РІВНЕНСЬКОГО РЕАЛЬНОГО УЧИЛИЩА) 273

Галуха В.Л.
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ
Й ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ У ХОДІ АГРАРНОЇ РЕФОРМИ
НА ВОЛИНІ У МІЖВОСННИЙ ПЕРІОД..... 283

Жив'юк А.
ФОРМУВАННЯ І ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ
КОМПАРТІЙНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ ВПРОДОВЖ 1940-х РОКІВ
(НА МАТЕРІАЛАХ РІВНЕНСЬКОГО ОБКОМУ КП(Б)У) 293

Михальчук Р. Ю.
ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКИ ГОЛОКОСТУ В ПІВДЕННІЙ
РІВНЕНЩИНІ (на прикладі Здолбунівського району)..... 304

Ларькіна Л.М.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
СТВОРЕННЯ КОМІСІЙ СПРИЯННЯ ЗА ДОТРИМАННЯМ
ЗАКОНОДАВСТВА ПРО РЕЛІГІЙНІ КУЛЬТИ
НА ВОЛИНІ (1961–1966 рр.) 316

Доброчинська В. А., Шеретюк В.М.
СТОРИНКИ ІСТОРІЇ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ (1967–1998 рр.)..... 322

Білявцева О.В.
ЗБЕРЕЖЕННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ
ТА САКРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНЦІВ
ПРАВОСЛАВНИМИ МОНАСТИРЯМИ РІВНЕНЩИНИ
(НА ПРИКЛАДІ СВЯТО-МИКОЛАЇВСЬКОГО
ГОРОДОЦЬКОГО ТА СВЯТО-ТРОЇЦЬКОГО
КОРЕЦЬКОГО ЖІНОЧИХ МОНАСТИРІВ) 339

Жилюк С. І.
СТАНОВИЩЕ ІУДЕЙСЬКИХ ГРОМАД
НА ЖИТОМИРЩИНІ В РОКИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ..... 346

Чура В.І.
НАСЛІДКИ КОМПАРТІЙНОГО РЕФОРМУВАННЯ
НАРОДНОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 1988 РОЦІ..... 357

Демянюк І.В.
ПРЕДТЕЧА НЕЗАЛЕЖНОСТІ
ДО ПИТАННЯ ПРО ВИНИКНЕННЯ НАРОДНОГО
РУХУ УКРАЇНИ НА РІВНЕНЩИНІ..... 368

**ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ І
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: НАУКОВИЙ ДИСКУРС**
Полнохович Ю. Ю.
«ЮВІЛЕЙНІ ЦЕРЕМОНІЇ» ЗА ДАНИМИ НАПИСІВ
МАЙЯ КЛАСИЧНОГО ПЕРІОДУ..... 385

Петрович І.
ІШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ФЕОДАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В ЧЕХІЇ..... 395

Якимчук О.О.
НАСТУП ДЕРЖАВИ НА МАЙНОВІ ІНТЕРЕСИ
КНЯЗІВ ЛЮБОМИРСЬКИХ У КОНТЕКСТІ
ПОЛЬСЬКОГО ПОВСТАННЯ 1830-1831 РР. 404

Шеретюк Р.М. ЕТНОКОНФЕСІЙНІ ПРОЦЕСИ У СЕРЕДОВИЩІ УНІАТСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ ХОЛМЩИНИ І ПІДЛЯШШЯ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.....	415
Венгер Н. В. ЕТНІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ ХІХ СТ. ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН: НА ПРИКЛАДІ МЕНОНІТСЬКОЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ТРАДИЦІЇ	424
Троян С.С. НІМЕЧЧИНА НА ШЛЯХАХ «СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ»: АДМІРАЛ А. ФОН ТІРПІЦ І ПРОГРАМА БУДІВНИЦТВА ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКОГО ФЛОТУ	444
Василюк А.В. СПІЛКИ У ПРАЗІ В 1890-1910 РОКАХ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТВОРЕННЯ МІЖЕТНІЧНОГО КЛІМАТУ	454
Бунечко С. М. АГРАРНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В ПОЛЬЩІ 1930-Х РР. КРИЗЬ ПРИЗМУ ЇЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	464
Луцик Г. РОЛЬ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ СЛОВАЧЧИНИ У СТАНОВЛЕННІ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ (1945-1948 РОКИ).....	476
Субот О.А. ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ 1948 – 1954 РР. «СПРАВА СЛАНСЬКОГО».....	497
Філіпчук І.В. РОЛЬ ЧАСОПИСУ «LITERARNI LISTY» У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 60-Х РОКІВ ХХ СТ.....	517
Віруцька С.В. БОЛГАРІЯ І «ПРАЗЬКА ВЕСНА» 1968 РОКУ	521

Жулканич Н., Безега Т.
ОСОБЛИВОСТІ АГРАРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ
В РУМУНІЇ (80-90-і рр. ХХст.)..... 532

Санжаревський О.І.
ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМИН
РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ З КРАЇНАМИ БАЛТІЇ
В 90-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ..... 541

ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІОГРАФІЇ

Савчук П.О.
НАУКОВА ШКОЛА
«ІСТОРІЯ СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ»..... 550

Грипич С.Н.
ПОСТАТЬ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
У КОНТЕКСТІ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ
ТА КНИЖКОВОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ..... 561

Деміроглу Х.
ІСТОРІЧНІ МАТЕРІАЛИ ПРО ВОЛЗЬКИХ БУЛГАР..... 570

Синяк І.Л.
ФОРМУЛЯРИ ВИКОНАВЧОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ
ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО НИЗОВОГО
В ДОБУ НОВОЇ СІЧІ..... 588

Постоловський Р.М.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ
НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНИХ ТРАДИЦІЙ У
ДЕРЖАВОТВОРЕННІ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ..... 599

Казначеева Л.М.
ДЖЕРЕЛА ДО ВИВЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ВОЛИНСЬКОГО ДВОРЯНСЬКОГО ЗІБРАННЯ..... 635

Троян П.С.
АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ
НІМЕЦЬКОГО КОЛОНІАЛІЗМУ..... 644

Кузьменко Л.І. ЛИСТУВАННЯ ВАСИЛЯ ДОМАНИЦЬКОГО ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЙОГО СТОСУНКІВ З РОДИНОЮ	649
Шатрова М.Б. ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА КІНЦЯ ХІХ — 30-Х РР. ХХ СТОЛІТТЯ: ІСТОРІОГРАФІЯ ПИТАННЯ.....	661
Багрій Т.М. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЗМІНИ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (1918 – 1938 РР.) У СУЧАСНИХ ІСТОРІОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ЧЕХІЇ.....	672
Підберезних І.Є. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ США У ДАЛЕКОСХІДНОМУ РЕГІОНІ (1945-1991 роки): ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ.....	683
Хмельницький Б. І. СУСПІЛЬНО ЗОРІЄНТОВАНІ ДОКУМЕНТИ ІЄРАРХІЇ РИМО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ.....	702
Заглинська Л.В. ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ: ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЙ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	710
Трачук Л. НАУКОВА РОЗРОБКА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ В БІБЛІОГРАФІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗРІЗІ	719
Остапчук Ю.А. ІСТОРІОГРАФІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ БІБЛІОТЕЧНИХ КАТАЛОГІВ.....	733
Полянський О. БИТВИ ЗА ІСТОРІЮ УКРАЇНИ: ВІД ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ ДО ПРЯМОЇ УКРАЇНОФОБІЇ	744
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	770

Наукове видання

**Актуальні проблеми вітчизняної та
всесвітньої історії**

Наукові записки

Рівненського державного гуманітарного університету

Збірник наукових праць

Випуск 21

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **С. С. Троян**

Технічне редагування – **колектив філологів кафедри методики викладання культури української мови РДГУ**

Комп'ютерна верстка – **О. Ю. Третьяк, В. Б. Самсонюк**

Обкладинка – **Г. В. Волохов**

Фото – **В. Ю. Ричко**

Підписано до друку 10.06.2011 р.

Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсет. Друк різнографічний.

Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 42,3.

Тираж 300. Зам. №105/1

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 21. – Рівне: О.Зень, 2011. – 781с.

ISBN 978-617-601-015-9

Видавець О.Зень
Свідоцтво РВ №26 від 6 квітня 2004 р.
пр.Кн.Романа, 9/24, м.Рівне, 33022
тел.: 0-362-24-45-09; 0-67-36-40-727
E-mail: olegzen@ukr.net

Віддруковано засобами різнографічного друку
Друк: ПП І. О. Самборський
вул. Толстого, 3, м. Рівне, 33028
тел.: 0-362-22-41-20